

INLEIDING

Om een indruk te krijgen van de aantallen en de verspreiding van zwarte sterns in het IJsselmeergebied werd, evenals in de twee voorgaande jaren, rond het midden van de maand augustus 1980, een telling georganiseerd. Deze keer waren ook de randmeren bij de telling betrokken. 's Middags werden langs de dijktrajekten de rustende en fouragerende zwarte sterns geteld, 's avonds werden de op de slaapplaatsen arriverende zwarte sterns genoteerd. Op enkele plaatsen werd tevens de richting van de slaaptrek van de zwarte sterns bepaald. Dit maal kon tijdens de slaaptrek naar de Oostvaardersplassen een nauwkeurige telling plaatsvinden, vooral dankzij de activiteiten van B. van Poelgeest. Zowel overdag als 's avonds was het weer zodanig dat de zwarte sterns goed geobserveerd en geteld konden worden. Aan de telling werd medewerking verleend door: H. Albrecht, Th. Belterman, L.M.J. v/d Bergh, G. Bergmans, F. Boerwinkel, D.J. Booy, H. v/d Brugge, N. Groen, T. Haitjema, E. Kok, Th. Mulder, B. van Poelgeest, W. Rol, J. Romeyn, D. Tanger, J. de Vries, M. Wallage-Drees en P. Zomerdijk.

VERSLAG VAN EEN ZWARTE STERN- TELLING IN HET IJSSSELMEERGEBIED OP 16 AUGUSTUS 1980

Dirk Tanger

DE TELLING

In tabel 1 zijn de resultaten weergegeven van de aantallen zwarte sterns langs de trajekten van het IJsselmeergebied en op de slaapplaatsen. Ter illustratie zijn daarbij tevens de gegevens van de twee voorgaande jaren vermeld (Tanger & Mulder, 1980).

In figuur 1 is de verspreiding van de zwarte sterns in de middaguren aangegeven en tevens de vliegrichtingen naar en bij aankomst op de slaapplaatsen. Vergeleken met de tellingen in voorgaande jaren vielen duidelijk de hogere aantallen zwarte sterns op langs het noordelijk deel van de IJsselmeerkust van Noord-Holland. Tijdens observaties vanuit een vliegtuig waren enkele dagen voor deze telling al grote concentraties rustend en fouragerend waargenomen langs dit gedeelte van de IJsselmeerkust (mond.med. M. van Eerden).

Tabel 1:

Aantallen zwarte sterns in het IJsselmeergebied op 19 augustus 1978, 18 augustus 1979 en 16 augustus 1980.

	19 augustus 1978	18 augustus 1979	16 augustus 1980
Den Oever - Medemblik	tientallen	1370 *	7700
Medemblik - EnkhuiZEN	1100	550	± 5000
Markerwaarddijk	270	?	± 500
EnkhuiZEN - Hoorn	2100	400	5800
Hoorn - Marken	?	2000	± 1000
Marken - Amsterdam	130	500	± 600
Oostvaardersdijk	tientallen	honderden	540
Noordoostpolder	12	?	?
Lemmer - Kop Afsluitdijk	< 100	850 - 950 **	230
Afsluitdijk	?	110	?
Slaaptrektellingen:			
Balgzand	0	± 1500	± 40.000
Steile Bank	± 22.000	0	± 7.000
Oostvaardersplassen	?	5 à 10.000 (verm.meer)	36.500 à 42.000
Totaal:	?	6.500 à 11.500 (verm.meer)	83.500 à 89.000

* = waarvan 1100 bij Den Oever

** = waarvan 750 op de Steile Bank

Over de slaaptrektellingen kan nog het volgende worden opgemerkt.

- Bij de Steile Bank arriveerden vrijwel uitsluitend zwarte sterns uit het westen, dus uit het IJsselmeer. Trek vanaf de Friese meren deed zich niet voor.

- De zwarte sterns die op het Balgzand gingen slapen konden alle geteld worden bij de sluisen van Den Oever. Uit waarnemingen van Th. Mulder uit voorgaande jaren en gedurende de weken vóór de telling blijkt dat zij in een smalle zone de sluisen van Den Oever passeren en via het wad bij Den Oever, langs het voormalig eiland Wieringen naar het Balgzand trekken. Het gaat hier om zwarte sterns die fourageren langs de Noordhollandse IJsselmeerkust en op het IJsselmeer ten noorden van EnkhuiZEN.

- Het aantal van 36.500 à 42.000 zwarte sterns dat in de Oostvaardersplassen ging slapen is als volgt bepaald. Komend uit het Markermeer trokken

± 9000 zwarte sterns langs vijf telposten waar waarnemingen verricht werden over een breedte van ongeveer 800 mtr. Extrapolatie over de niet getelde gedeelten langs de Oostvaardersdijk doet daar nog minimaal 4000 exemplaren bijkomen. Langs de observatiehut in de Oostvaardersplassen waren 18.000 zwarte sterns gepasseerd, toen de duisternis verder tellen onmogelijk maakte. Op dat moment waren nog 6500 à 7000 exemplaren aanwezig op een rustplaats bij de zeilplas, grenzend aan de Oostvaardersplassen. De ± 3000 zwarte sterns die in de namiddag nog bij het Gooimeer waren geteld, sliepen of bij Almere-Haven, of zijn via Zuidelijk-Flevoland in de Oostvaardersplassen beland. Er vond geen slaaptrek plaats via de Gooise brug en het IJmeer (mond.med. B. van Poelgeest).

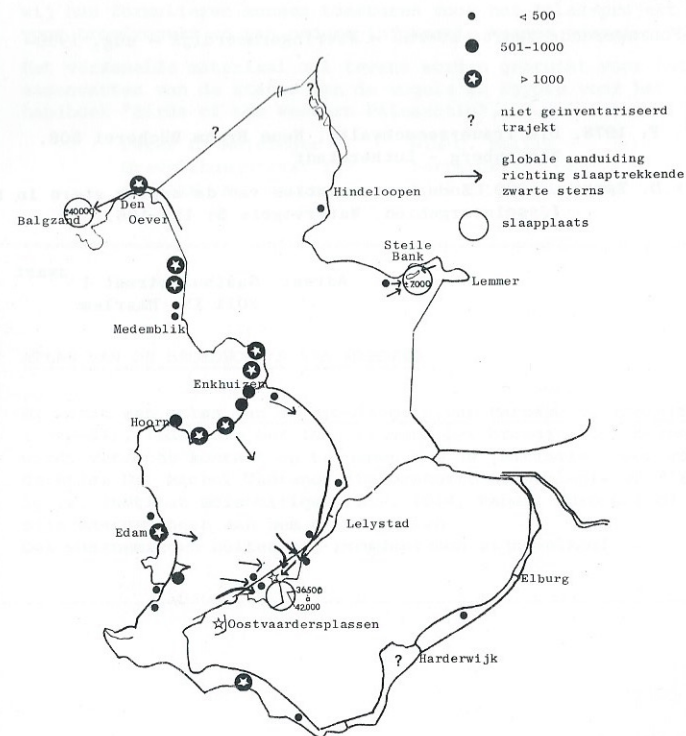
NAWOORD

De gelijktijdig gehouden avondtrektellingen leverde een totaal op van 83.500 tot 89.000 zwarte sterns. Gezien de geringe omvang van de Noordwest-Europese

broedvogel populatie moet het merendeel van deze vogels afkomstig zijn uit oostelijker gelegen landen (onder andere Polen en de Sovjet-Unie). Een aanwijzing in deze richting is een ringvondst van een vogel die op 21 augustus 1969 in Zuid-Flevoland werd geringd en die op 30 juli 1973 bij Gomel in de USSR werd teruggevonden (Haverschmidt, 1978). Tot nu toe is aan het voorkomen van vogels op het IJsselmeer in de zomermaanden relatief weinig aandacht besteed. Hoeveel visdieven, dwergmeeuwen, kokmeeuwen en zwarte sterns op dit grootste zoetwatermeer hun (stapel)voed-

sel vinden, is nog steeds niet bekend. Gevolg is dan ook dat bij de besluitvorming over de inpoldering van de Markerwaard de gevolgen voor deze vogels sterk onderbelicht zijn. Een kwalijk aspect bij een toch al maatschappelijk nauwelijks te onderbouwen zaak zoals de inpoldering van de Markerwaard is. Duidelijk is ook dat verder onderzoek naar de concentraties zwarte sterns in het IJsselmeergebied mogelijk en noodzakelijk is.

Figuur 1: Overdag getelde aantallen zwarte sterns op 16 augustus 1980.

-Fouragerende zwarte sterns - Wieringermeerdijk - aug. 1980-

LITERATUUR

Haverschmidt, F. 1978. Die Trauerseeschwalbe. Neue Brehm Bücherei 508.
Wittenberg - Lutherstadt.

Mulder, Th. & D. Tanger. 1980. Zomerconcentraties van de zwarte stern in het
IJsselmeergebied. Watervogels 5: 122-126.

Adres: Gasthuisstraat 1 zwart
2011 XN Haarlem